

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2014 m. birželio 12 d.¹

Byla C-222/13

**TDC A/S
prieš
Erhvervsstyrelsen**

(Teleklagenævnet (Danija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtumas — Sąvoka „nacionalinis teismas“ pagal SESV 267 straipsnį — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos nepriklausomumas — Telekomunikacijų sektorius — Universaliosios paslaugos ir paslaugų gavėjų teisės — Direktyva 2002/22/EB — Universaliųjų paslaugų teikėjo teikiamos papildomos privalomos paslaugos, kaip jos suprantamos pagal direktyvos 32 straipsnį — Papildomų privalomų paslaugų finansavimas — Grynujų sąnaudų apskaičiavimas — Nepagrįstos prievolės nustatymas“

1. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą *Teleklagenævnet* (Danija) prašo Teisingumo Teismo patikslinti papildomos privalomos paslaugos, kurią pagal Direktyvos 2002/22/EB² 32 straipsnį teikia universaliųjų paslaugų įmonė, finansavimo tvarką.

2. Universaliųjų paslaugų direktyva siekiama sukurti suderintą reglamentavimo sistemą, kuria visoje Europos Sąjungoje turi būti užtikrinta prieinama galimybė gauti pagrindines geros kokybės ryšių paslaugas³. Šias paslaugas Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai nustatė minėtos direktyvos II skyriuje. Jeigu šios paslaugos teikiamos už kainą, kuri skiriasi nuo kainos, nustatytos įprastomis komercinio naudojimo sąlygomis, universaliąsias paslaugas teikiančiai įmonei tai kompensuoja valstybė narė viešuoju finansavimu arba sektoriaus įmonės iš sektorinio fondo.

3. Pagal subsidiarumo principą valstybės narės gali nesilaikyti apibrėžtų universaliosios paslaugos ir papildomų paslaugų ribų⁴ ir savo teritorijoje leisti naudotis „papildomomis privalomomis paslaugomis“ ir padaryti jas prieinamas, jeigu rinkoje nėra tenkinami galutinių paslaugų gavėjų poreikiai.

4. Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnyje, kurio taikymo sritį šioje byloje reikia išaiškinti, nustatyta:

„Valstybės narės gali nuspręsti, kad papildomai prie paslaugų, teikiamų pagal II skyriuje apibrėžtus universaliųjų paslaugų įpareigojimus, jų teritorijoje būtų viešai prieinamos kitos paslaugos, bet tokiais atvejais konkrečioms įmonėms negalima taikyti kompensacijų mechanizmo.“

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL L 108, p. 51; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 t., 29 sk., p. 367), iš dalies pakeista 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL L 337, p. 11, toliau – Universaliųjų paslaugų direktyva).

3 — Žr. šios direktyvos 1 straipsnio 1 ir 2 dalis.

4 — Žr. Universaliųjų paslaugų direktyvos 29 straipsnį.

5. Šia nuostata valstybėms narėms paliekama didelė diskrecija paslaugų, kurios gali būti teikiamos jų teritorijoje kaip „papildomos privalomos paslaugos“, srityje. Taigi šioje byloje Danijos Karalystė įpareigojo TDC A/S (toliau – TDC), pagrindinį Danijos operatorių, veikiančią telekomunikacijų sektoriuje, šios šalies teritorijoje ir Grenlandijoje užtikrinti jūrų saugos ir ekstremalių situacijų paslaugų teikimą radijo paslaugų forma. Šios radijo paslaugos nemokamai teikiamos visiems laivams, nepaisant jų nacionalinės priklausomybės, jas teikiant šie laivai gali prašyti pagalbos, jeigu atsiduria nelaimėje⁵.

6. Vis dėlto, kitaip nei taisyklėse, kuriomis reglamentuojamos kompensacijos universaliųjų paslaugų teikėjams, Sąjungos teisės aktų leidėjas nepatikslino sąlygų, kuriomis valstybė narė turi mokėti kompensaciją papildomas privalomas paslaugas teikiančiai įmonei. Nors Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai neįtraukia sektoriaus finansavimo, jis vis dėlto nenurodo, kiek valstybės narės turi kompensuoti už papildomas privalomas paslaugas teikimą ir kaip jos viešojo finansavimo tikslais turi apskaičiuoti su šiuo paslaugų teikimu susijusias išlaidas.

7. Pagrindinėje byloje telekomunikacijų srityje kompetentinga institucija⁶ atsisakė TDC atlyginti išlaidas, susijusias su nagrinėjamų jūrų saugos ir ekstremalių situacijų paslaugų teikimu 2010 metais. Ši institucija iš esmės manė, kad pagal nacionalinės teisės aktus, taikytinus iki 2012 m. kovo 31 d., TDC neturėjo teisės į jokių išlaidų, patirtų teikiant šią papildomą privalomą paslaugą, kompensavimą, nes apskritai ji, vykdydama savo įsipareigojimus teikti universaliąsias paslaugas ir papildomas privalomas paslaugas, vertinant visas jas bendrai, uždirbo pelno⁷. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad išlaidos, susijusios su nagrinėjamomis saugos paslaugomis, praktiškai sudarė maždaug 60 000 000 Danijos kronų (DKK) per metus (maždaug 8 036 000 EUR), iš jų beveik pusė buvo susijusios su šių paslaugų teikimu Grenlandijoje.

8. Nagrinėdamas jam pateiktą ieškinį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iškėlė klausimą dėl principų ir taisyklių, kuriomis reglamentuojamas šios papildomos privalomos paslaugos finansavimas pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnį. Suabejojęs šios nuostatos aiškinimu, *Teleklagenævnet* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Universaliųjų paslaugų direktyva], visų pirma jos 32 straipsnis, draudžia valstybei narei nustatyti taisykles, pagal kurias įmonei neleidžiama pateikti reikalavimo valstybei narei dėl atskiro grynųjų sąnaudų, patirtų teikiant papildomas privalomas paslaugas, kurių neapima šios direktyvos II skyrius, susigrąžinimo, kai įmonės pelnas iš kitų paslaugų, kurias apima įmonės įsipareigojimai teikti universaliąsias paslaugas pagal šios direktyvos II skyrių, viršija nuostolius, susijusius su papildomų privalomų paslaugų teikimu?
2. Ar Universaliųjų paslaugų direktyva draudžia valstybei narei nustatyti taisykles, leidžiančias įmonėms pateikti reikalavimą valstybei narei dėl grynųjų sąnaudų, patirtų teikiant papildomas privalomas paslaugas, kurių neapima šios direktyvos II skyrius, susigrąžinimo, tik jei gryniosios sąnaudos yra nepagrįsta našta įmonėms?

5 — Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad praktiškai saugos paslaugas Grenlandijoje teikia *Tele Greenland A/S*, Grenlandijos autonominės valdžios institucijoms priklausanti įmonė, o TDC tik padengia išlaidas, susijusias su šių paslaugų teikimu.

6 — Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinės bylos aplinkybių laikotarpiu telekomunikacijų srityje kompetentinga institucija buvo *Den danske telemyndighed*. Vėliau šios institucijos įgaliojimai buvo perduoti *Erhvervsstyrelsen*. Tai yra nacionalinė reguliavimo institucija (toliau – NRI), atsakinga, be kita ko, už sektoriaus priežiūrą pagal 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL L 108, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 349) 3 straipsnį.

7 — Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad po to, kai Komisija atitinkamai 2011 m. sausio 27 d. ir rugsėjo 29 d. nusiuntė oficialų pranešimą ir pagrįstą nuomonę, Danijos vyriausybė pakeitė savo teisės aktus, kad nuo 2012 m. balandžio 1 d. būtų apmokamos nagrinėjamos papildomos privalomos paslaugos teikimo išlaidos. Vis dėlto manydama, kad ankstesni nacionalinės teisės aktai neprieštaravo Universaliųjų paslaugų direktyvai, Danijos vyriausybė nusprendė, kad šis pakeitimas neturi jokio atgalinio poveikio, ir neleido padengti išlaidų, patirtų teikiant nagrinėjamas saugos paslaugas iki 2012 m. balandžio 1 d.

3. Jei į 2 klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar valstybė narė gali nuspręsti, kad nėra nepagrįstos naštos, susijusios su papildomų privalomų paslaugų, kurių neapima šios direktyvos II skyrius, teikimu, jei įmonė apskritai gavo pelno iš visų šių paslaugų teikimo, kai tokia įmonė turi įpareigojimą teikti universaliąsias paslaugas, įskaitant ir paslaugas, kurias įmonė būtų teikusi ir neturėdama įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas?
4. Ar Universaliųjų paslaugų direktyva draudžia valstybei narei nustatyti taisykles, kad paskirtosios įmonės grynosios sąnaudos, susijusios su universaliųjų paslaugų teikimu remiantis šios direktyvos II skyriumi, turi būti apskaičiuojamos remiantis visomis pajamomis ir sąnaudomis, susijusiomis su nagrinėjamų paslaugų teikimu, įskaitant ir tas pajamas bei sąnaudas, kurias įmonė taip pat būtų turėjusi nebūdama įpareigota teikti universaliąsias paslaugas?
5. Ar atsakymams į 1–4 klausimus turi įtakos tai, kad papildomas privalomas paslaugas reikalaujama teikti Grenlandijoje, kuri, remiantis SESV II priedu, yra užjūrio šalis ar teritorija (toliau – UŠT), kai Danijos valdžios institucijos patiki Danijoje įsteigtai įmonei valdyti tą įmonę, o ji nevykdo kitos veiklos Grenlandijoje?
6. Kokią reikšmę atsakymams į 1–5 klausimus turi SESV 107 straipsnio 1 dalis, 108 straipsnio 3 dalis ir 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimas [2012/21/ES] dėl SESV 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas⁸?
7. Kokią reikšmę atsakymams į 1–5 klausimus turi minimalaus konkurencijos iškraipymo principas, *inter alia*, įtvirtintas Universaliųjų paslaugų direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje, 3 straipsnio 2 dalyje, 4, 18, 23 ir 26 konstatuojamosiose dalyse ir IV priedo B dalyje?
8. Jei Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatos draudžia 1, 2 ir 4 klausimuose nurodytus nacionalinius mechanizmus, ar šios nuostatos ir draudimai turi tiesioginį poveikį?“
9. Nagrinėjamoje byloje visų pirma kyla didelių abejonių dėl narių, sudarančių instituciją, pateikusių prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nepriklausomumo priimant sprendimus, nes šie nariai, kurie skiriami ir atleidžiami kompetentingo ministro, visų pirma neturi jokių konkrečių garantijų, susijusių su jų atleidimu, išskyrus darbo teisėje numatytas garantijas.

I – Sąjungos teisė

A – *Universaliųjų paslaugų direktyva*

10. Pagal šios direktyvos 1 straipsnį Universaliųjų paslaugų direktyva siekiama visoje Sąjungoje užtikrinti geros kokybės viešai prieinamas paslaugas veiksmingos konkurencijos ir laisvo pasirinkimo sąlygomis ir reglamentuoti tokius atvejus, kai rinka nepakankamai tenkina galutinių paslaugų gavėjų poreikius. Šiuo tikslu joje įtvirtintos galutinių paslaugų gavėjų teisės ir atitinkamos elektroninių ryšių tinklus ir paslaugas teikiančių įmonių pareigos.

11. Pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 3 straipsnio 2 dalį valstybės narės, laikydamosi objektyvumo, skaidrumo, nediskriminavimo ir proporcingumo principų, turi nustatyti veiksmingiausią ir tinkamiausią būdą, kuris užtikrintų universaliųjų paslaugų įgyvendinimą. Be to, jos turi stengtis kuo labiau mažinti rinkos iškraipymus, ypač siekti, kad kainos ir kitos paslaugų teikimo sąlygos nesiskirtų nuo įprastų komercinių sąlygų, kartu saugodamos visuomenės interesus.

⁸ — OL L 7, 2012, p. 3.

12. Universaliosios paslaugos apimtis apibrėžta Universaliųjų paslaugų direktyvos 4–7 straipsniuose. Ji apima sujungimą fiksuotoje vietoje su viešuoju ryšių tinklu ir išsamios informacijos apie abonentus ir abonentų knygos teikimo paslaugą galutiniams paslaugų gavėjams. Be to, į ją įeina taksofonų prieinamumo paslauga, leidžianti, be kita ko, paskambinti pagalbos tarnyboms, ir ypatingos priemonės, kuriomis galimybė gauti šias paslaugas užtikrinama neįgaliems jų gavėjams.

13. Išlaidų, susijusių su universaliųjų paslaugų teikimu, finansavimas reglamentuojamas Universaliųjų paslaugų direktyvos 12–14 straipsniuose.

14. Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 straipsnio „Įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas sąnaudų apskaičiavimas“ 1 dalyje nurodyta:

„Kai [NRI] mano, kad 3–10 straipsniuose nurodytų universaliųjų paslaugų teikimas paskirtosioms įmonėms gali būti nepagrįstai didelė prievolė, jos apskaičiuoja universaliųjų paslaugų teikimo grynąsias sąnaudas.

Tuo tikslu [NRI]:

- a) pagal IV priedo A dalį apskaičiuoja universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynąsias sąnaudas atsižvelgdamos į rinkos naudą, kurią gauna įmonė, paskirta teikti universaliąsias paslaugas; arba
- b) pasinaudoja universaliųjų paslaugų teikimo grynosiomis sąnaudomis, kurios yra nustatytos taikant skyrimo mechanizmą pagal 8 straipsnio 2 dalį.“

15. Universaliųjų paslaugų direktyvos IV priedo A dalyje aprašomas būdas, kaip turi būti apskaičiuojamos įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas gryniosios sąnaudos.

16. Šios direktyvos 13 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatomos įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas finansavimo taisyklės. Šioje nuostatoje numatyta:

„1. Kai, remdamosi 12 straipsnyje nurodytu gryųjų sąnaudų apskaičiavimu, [NRI] nustato, kad įmonei universaliosios paslaugos įpareigojimai yra nepagrįstai didelė prievolė, valstybės narės paskirtosios įmonės prašymu nusprendžia:

- a) pradėti skaidriai taikyti tai įmonei nustatytų gryųjų sąnaudų kompensavimo iš viešųjų lėšų mechanizmą ir (arba)
- b) paskirstyti universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynąsias sąnaudas elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikėjams.

2. Kai gryniosios sąnaudos paskirstomos pagal šio straipsnio 1 dalies b punktą, valstybės narės nustato sąnaudų paskirstymo mechanizmą, kurį administruoja [NRI] arba nuo naudos gavėjų nepriklausoma įstaiga, [NRI] prižiūrint.

Finansuoti galima tik 3–10 straipsniuose nustatytų įpareigojimų grynąsias sąnaudas, apskaičiuotas pagal 12 straipsnį.“

17. Valstybės narės taip pat gali taikyti kompensaciją paslaugų teikėjui iš viešųjų lėšų. Be to, jos gali paskirstyti įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynąsias sąnaudas visiems elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų operatoriams, teikiantiems paslaugas jos teritorijoje, įsteigdamos sektorinį fondą. Šios taisyklės patikslintos Universaliųjų paslaugų direktyvos 21–23 konstatuojamosiose dalyse ir IV priedo B dalyje.

18. Galiausiai šios direktyvos 32 straipsnyje „Papildomos privalomos paslaugos“, kurio tekstą šioje byloje reikia išaiškinti, nustatyta:

„Valstybės narės gali nuspręsti, kad papildomai prie paslaugų, teikiamų pagal II skyriuje apibrėžtus universaliųjų paslaugų įpareigojimus, jų teritorijoje būtų viešai prieinamos kitos paslaugos, bet tokiais atvejais konkrečioms įmonėms negalima taikyti kompensacijų mechanizmo.“

B – *Direktyva 2002/77/EB*

19. Direktyvos 2002/77/EB⁹ 6 straipsnio „Įsipareigojimai teikti universaliąsias paslaugas“ 1 dalyje nustatyta:

„Bet kuri pagal [Universaliųjų paslaugų direktyvą] taikoma nacionalinė schema, pagal kurią pasidalijamos universaliųjų paslaugų teikimo įsipareigojimų grynosios sąnaudos, turi remtis objektyviais, nediskriminaciniais ir skaidriais kriterijais ir laikytis proporcingumo bei mažiausio rinkos iškreipimo principų. Svarbiausia, į tai turi būti atsižvelgiama apskaičiuojant indėlį į grynuosius įsipareigojimų teikti universaliąsias paslaugas kaštus, kai šie įsipareigojimai yra visiškai ar iš dalies priskirti elektronines ryšių paslaugas teikiančioms valstybės įmonėms.“

II – Analizė, susijusi su Teisingumo Teismo jurisdikcija

20. Pagrindinėje byloje Teisingumo Teismo jurisdikcija atsiranda atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos tapatybę.

21. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Teleklagenævnet* nurodo priežastis, dėl kurių mano, kad ji atitinka visas reikalaujamas sąlygas, kad ją būtų galima laikyti „teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, taigi ir galėtų pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą.

22. Tačiau Komisija savo pastabose šiuo atžvilgiu išreiškia keletą abejonų. Todėl Teisingumo Teismas paprašė Danijos vyriausybės patikslinti taisykles, kuriomis reglamentuojama *Teleklagenævnet* veikla, visų pirma taisykles, kuriomis užtikrinamas jos nepriklausomumas, ir taisykles, susijusias su jos jurisdikcijos privalomuoju pobūdžiu. Teisingumo Teismui pateiktoje patikslintoje informacijoje Danijos vyriausybė teigia, kad *Teleklagenævnet* atitinka visus teismo praktikoje nustatytus kriterijus, pagal kuriuos ją galima laikyti „teismu“, todėl Teisingumo Teismas turi jurisdikciją pateikti atsakymus į šios institucijos jam pateiktus prejudicinius klausimus.

23. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką klausimas, susijęs su prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos pobūdžiu, yra tik Sąjungos teisės klausimas. Siekdamas įvertinti, ar ši institucija patenka į sąvokos „teismas“, kaip ji suprantama pagal SESV 267 straipsnį, taikymo sritį, Teisingumo Teismas atsižvelgia į visas aplinkybes, kaip antai institucijos teisinę prigimtį, jos nuolatinį pobūdį, jurisdikcijos privalomumą, ar jos procesas grindžiamas šalių rungimosi principu, ar ši institucija taiko teisės normas ir ar ji yra nepriklausoma¹⁰.

9 — 2002 m. rugsėjo 16 d. Komisijos direktyva dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkose (OL L 249, p. 21; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 178).

10 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413) 23 punktą; Sprendimo *Syfait ir kt.* (C-53/03, EU:C:2005:333) 29 punktą; Sprendimo *RTL Belgium* (C-517/09, EU:C:2010:821) 36 punktą ir Sprendimo *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48) 38 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką, o iš naujesnės teismo praktikos – Nutarties *Merck Canada* (C-555/13, EU:C:2014:92) 16 punktą.

24. Taigi Teisingumo Teismas šios institucijos pobūdį vertina atsižvelgdamas ir į struktūrinius, ir į funkcinis kriterijus, atidžiai stengdamasis atlikti nagrinėjamą atsižvelgdamas į tam tikras teisinės aplinkybes, kurioms esant ši institucija kreipiasi į Teisingumo Teismą¹¹. Kitaip tariant, Teisingumo Teismas *in concreto* tikrina konkretų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos vykdomų funkcijų pobūdį. Todėl ta pati nacionalinė institucija gali būti iš dalies laikoma teismu, iš dalies – administracine įstaiga, atsižvelgiant į tai, ar konkrečiu atveju ji vykdo teismines, ar administracinio pobūdžio funkcijas¹². Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas kreipia ypatingą dėmesį į tai, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusioje institucijoje yra nagrinėjamas ginčas ir ar ji turi priimti sprendimą pagal teismo pobūdžio sprendimui priimti skirtą procedūrą¹³.

25. Dabar nurodysiu priežastis, dėl kurių manau, kad pagrindinėje byloje *Teleklagenævnet* nėra kompetentinga pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį.

26. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą tikrai matyti, kad Teisingumo Teismo praktikoje nustatytos sąlygos, susijusios su prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos teisine prigimtimi, nuolatinumu, jos proceso rungtimosi pobūdžiu ir teisės normų taikymu, yra tenkinamos.

27. Iš tiesų *Teleklagenævnet* yra nuolatinė viešoji ginčų sprendimo institucija, įsteigta 2011 m. kovo 3 d. Įstatymo Nr. 169 dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų (*lov Nr. 169 om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester*)¹⁴ 68 straipsnio 1 dalimi. Taigi jos teisinės prigimties ginčyti negalima. Jos veiklos tvarka nustatyta 2011 m. balandžio 21 d. reglamentu Nr. 383 dėl *Teleklagenævnet* veiklos (*bekendtgørelse nr. 383 om teleklagenævnets virksomhed*)¹⁵.

28. Be to, pagal Telekomunikacijų įstatymo 70 straipsnio 1 dalį ši institucija savo sprendimus priima remdamasi teisės normomis, t. y. Telekomunikacijų įstatymu.

29. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat matyti, kad procesas *Teleklagenævnet* yra tik rašytinis, tačiau ši institucija užtikrina, kad šalys galėtų pateikti savo pastabas laikantis rungtimosi principo.

30. Vis dėlto privalomasis jos kompetencijos pobūdis ir ją sudarančių narių nepriklausomumas gali kelti tam tikrų klausimų.

A – *Teleklagenævnet* kompetencijos privalomasis pobūdis

31. Byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Dorsch Consult* (EU:C:1997:413), Teisingumo Teismas patikslino privalomosios jurisdikcijos sąvoką. Teisingumo Teismo teigimu, ši sąvoka atskleidžia du aspektus. Jurisdikcija yra „privaloma“, jeigu, pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija iš tikrųjų yra vienintelė, kuriai galima pateikti skundą ir, antra, ši institucija priima privalomąją galią turinčius sprendimus¹⁶. Toje byloje Teisingumo Teismas nenustatė aiškių ir tikslių ribų, pagal kurias būtų galima suteikti pirmenybę vienai ar kitai aiškinimo galimybei.

11 — Žr. Sprendimo *Belov* (EU:C:2013:48) 40 ir 41 punktus.

12 — Nutarties *ANAS* (C-192/98, EU:C:1999:589) 22 punktą ir Nutarties *RAI* (C-440/98, EU:C:1999:590) 13 punktą dėl *Corte dei Conti* (Italija).

13 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Belov* (EU:C:2013:48) 39 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

14 — Toliau – Telekomunikacijų įstatymas.

15 — Toliau – Reglamentas Nr. 383.

16 — 28 ir 29 punktai.

32. Šioje byloje Komisija abejoja privalomuoju *Teleklagenævnet* jurisdikcijos pobūdžiu, nes kreipimasis į šią instituciją nėra vienintelis galimas apskundimo būdas, kadangi atitinkamas operatorius gali pareikšti ieškinį tiesiogiai bendrosios kompetencijos teismams.

33. Pirma, remiantis turima informacija, atrodo, kad Telekomunikacijų įstatymu nustatytos dvi alternatyvios procedūros, pagal kurias ekonominės veiklos vykdytojas, kuris, kaip ir TDC, mano, kad jo teisės buvo pažeistos, gali ginčyti administracinės institucijos, įgaliotos prižiūrėti telekomunikacijų sektorių, t. y. *Erhvervsstyrelsen*, atskaitingos Įmonių ir augimo ministerijai, priimtą sprendimą. Iš esmės ūkio subjektas gali pareikšti ieškinį *Teleklagenævnet* (kuri veikia prie Mokslinių tyrimų, inovacijų ir aukštojo mokslo ministerijos) arba tiesiogiai bendrosios kompetencijos teismams¹⁷.

34. Kitaip nei byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Belov* (EU:C:2013:48), atrodo, kad šios dvi procedūros nėra savarankiškos. Iš tiesų, kaip savo rašytiniuose atsakymuose į Teisingumo Teismo pateiktus klausimus patikslino Danijos vyriausybė, nei kreipimasis į bendrosios kompetencijos teismus, nei į arbitražą neužkerta kelio tam, kad ieškinį nagrinėtų *Teleklagenævnet*¹⁸. Danijos vyriausybė pažymi, kad tokiu atveju pagal Teisingumo vykdymo įstatymo (*Retsplejeloven*) 345 straipsnį bendrosios kompetencijos teismas turi sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol *Teleklagenævnet* priims sprendimą.

35. Be to, Danijos vyriausybė nurodo, kad, atrodo, praktiškai nepasitaikė atvejų, kad *Erhvervsstyrelsen* sprendimai būtų buvę tiesiogiai ginčijami bendrosios kompetencijos teismuose, prieš tai nesikreipus į *Teleklagenævnet*.

36. Antra, jeigu atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas pateikia ieškinį *Teleklagenævnet*, iš Telekomunikacijų įstatymo 71 straipsnio 2 dalies matyti, kad jos sprendimai šalims yra privalomi, nebent šalys per aštuonių savaičių terminą pareiškia ieškinį teismui.

37. Iš esmės pagal Telekomunikacijų įstatymo 71 straipsnio 1 dalį *Teleklagenævnet* priima galutinius administracinius sprendimus, kurių negalima apskūsti jokiai kitai administracinei institucijai.

38. Manau, visos šios aplinkybės nedraudžia pripažinti *Teleklagenævnet* privalomąją jurisdikciją, kaip ji suprantama pagal Teisingumo Teismo praktiką.

39. Visai kitoks klausimas yra susijęs su šios institucijos nepriklausomumu, dėl kurio, manau, ir kyla visokių sunkumų.

B – *Teleklagenævnet* nepriklausomumas

40. Komisija mano, kad *Teleklagenævnet* nepateikia pakankamai garantijų dėl savo nepriklausomumo. Ji iš esmės nurodo, kad ši institucija priklauso aukštesnei Mokslinių tyrimų, inovacijų ir aukštojo mokslo ministerijos organizacinei struktūrai, o ši ministerija pagal Telekomunikacijų įstatymo 69 straipsnio 2 dalį teikia *Teleklagenævnet* sekretoriato paslaugas. Šią išvadą ginčija Danijos vyriausybė.

41. Kaip Teisingumo Teismas pažymėjo Sprendime *Wilson*¹⁹, nepriklausomumo, kuris yra neatskiriamas nuo teisminės funkcijos, sąvoka pirmiausia reikalauja, kad atitinkama institucija būtų nepriklausoma nuo sprendimą, dėl kurio pareikštas ieškiny, priėmusios valdžios institucijos²⁰.

42. Pagal Teisingumo Teismo praktiką nepriklausomumo sąvoka apima du aspektus.

17 — Ši galimybė nepripažįstama *Erhvervsstyrelsen*, kuri pagal nacionalinių teismų praktiką negali „teismuose ginčyti prieš ją nukreiptų sprendimų, nebent susiklostytų išskirtinai išimtinės aplinkybės“ (Danijos vyriausybės atsakymo į Teisingumo Teismo klausimus 21 punktus).

18 — Danijos vyriausybė nurodo Reglamento Nr. 383 2 straipsnio 6 dalį.

19 — C-506/04, EU:C:2006:587

20 — 49 punktus ir jame nurodyta teismo praktika.

43. Pirmasis aspektas yra išorinis. Jis reiškia, kad prašymą priimti sprendimą pateikianti institucija turi būti apsaugota nuo išorinės įtakos ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę jos narių sprendimų laisvei, kiek tai susiję su jiems nagrinėti pateikiamomis bylomis²¹. Jis reikalauja, kad būtų pripažįstamos tam tikros garantijos, kaip antai teisėjų nepašalinamumas, galinčios apsaugoti asmenį nuo tų, dėl kurių jis turi priimti sprendimą.

44. Antrasis aspektas, kurį nagrinėja Teisingumo Teismas, analizuodamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos nepriklausomumą, yra vidinis. Jis susijęs su nešališkumo sąvoka ir reikalauja vienodo nešališkumo bylos šalių ir jų atitinkamų interesų, susijusių su šios bylos dalyku, atžvilgiu²². Šis aspektas reikalauja, kad būtų paisoma objektyvumo ir kad nebūtų jokio suinteresuotumo ginčo baigtimi, – turi būti tik griežtas teisės normų taikymas.

45. Teisingumo Teismo teigimu, šios nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos reikalauja, kad būtų taisyklės, visų pirma susijusios su institucijos sudėtimi, jos narių skyrimu, įgaliojimų trukme ir susilaikymo, nusišalinimo ir atšaukimo priežastimis. Šios taisyklės turi leisti atmesti visas pagrįstas teisės subjektų abejones dėl to, kad šiai institucijai nedaro įtakos išoriniai veiksniai ir kad ji yra nešališka susikertančių interesų atžvilgiu. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas mano, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija gali atitikti nepriklausomumo sąlygą tik tais atvejais, kai šios institucijos narių atleidimo atvejai yra aiškiai nustatyti teisės akto nuostatose²³.

46. Tačiau šioje byloje nagrinėjamu atveju šios sąlygos nėra tenkinamos ir reikia pripažinti, kad jokia Danijos vyriausybės atsakymuose į Teisingumo Teismo pateiktus klausimus nurodyta informacija neleidžia paneigti abejonių, susijusių su *Teleklagenævnet* narių sprendimų nepriklausomumu ir jų gebėjimu atsispirti išorės veiksniams.

47. *Teleklagenævnet* sudėtis reglamentuota Telekomunikacijų įstatymo 68 straipsnyje.

48. Iš šios nuostatos 2 ir 3 dalių matyti, kad *Teleklagenævnet* sudaro penki, šeši arba septyni nariai. Danijos vyriausybė per posėdį patvirtino, kad *Teleklagenævnet* gali sudaryti lyginis narių skaičius (taip, beje, yra šiuo metu), o pagal Reglamento Nr. 383 5 straipsnio 3 dalį, balsams pasiskirsčius po lygiai, lemiamas yra šios institucijos pirmininko balsas.

49. Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką tai, kad pirmininkas gali turėti lemiamą balsą, suteikia dvigubą pagrindą išsamiai išnagrinėti jo ir kolegijų, į kurių sudėtį jis įeina, nepriklausomumą ir nešališkumą²⁴. Minėtame Sprendime *Grande Stevens ir kt. prieš Italiją*, kurį priėmė didžioji kolegija, Europos Žmogaus Teisių Teismas, atlikdamas tokį nagrinėjimą, atsižvelgė į nagrinėjamos institucijos narių skyrimo būdą, jų įgaliojimų trukmę, apsaugos nuo išorinio spaudimo buvimą, narių subjektyvų ir objektyvų nešališkumą ir nepriklausomumo buvimą.

21 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Wilson* (EU:C:2006:58) 50 ir 51 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką; Nutarties *Pilato* (C-109/07, EU:C:2008:274) 23 punktą ir Sprendimo *RTL Belgium* (EU:C:2010:821) 39 punktą.

22 — Sprendimo *Wilson* (EU:C:2006:587) 52 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir Sprendimo *RTL Belgium* (EU:C:2010:821) 40 punktą.

23 — Nutarties *Pilato* (EU:C:2008:274) 24 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

24 — Teismo nepriklausomumo ir nešališkumo vertinimo kriterijai yra labai išplėtoti Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje, o neseniai juos priminė didžioji kolegija 2014 m. kovo 4 d. Sprendime *Grande Stevens ir kt. prieš Italiją* (132 ir paskesni punktai). Taip pat žr. 2008 m. liepos 8 d. EŽTT sprendimą *Gruzijos darbuotojų partija prieš Gruziją*, kuriame Europos Žmogaus Teisių Teismas, kalbėdamas apie Gruzijos rinkimų komisijas, pabrėžė, kad tai, jog septynis iš penkiolikos kiekvienos komisijos narių ir jų pirmininkus, turinčius lemiamo balso teisę, skyrė Gruzijos prezidentas ir jo partija, galėjo pakenkti nagrinėti ginčą turinčios institucijos nešališkumui ir nepriklausomumui (106 punktas). EŽTT pabrėžė, kad rinkimų komisijų sudėtis nesuteikia atsvaros prezidento įgaliojimams ir kad šios komisijos neatitinka reikalaujamo nepriklausomumo kriterijaus, tačiau jis nepripažino 1952 m. kovo 20 d. Paryžiuje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 1 papildomo protokolo 3 straipsnio pažeidimo, nes nebuvo piktnaudžiavimo įgaliojimais įrodymų (110 ir 111 punktai).

50. Šiuo atžvilgiu iš taikytinų teisės aktų matyti, kad *Teleklagenævnet* narius skiria prekybos, pramonės ir augimo ministras. Pagal Telekomunikacijų įstatymo 68 straipsnio 2 dalies antrąjį sakinį jis turi užtikrinti, kad šią instituciją sudarytų asmenys, turintys ne tik teisinę, visų pirma konkurencijos, ūkio ir komercinės teisės srities, kvalifikaciją, bet ir techninę kompetenciją telekomunikacijų srityje²⁵. Vis dėlto iš to įstatymo 68 straipsnio 4 dalies matyti, kad *Teleklagenævnet* pirmininkas turi būti teisininkas. Pagal tą pačią nuostatą ūkio ir augimo ministras gali paskirti vieną narį teisininką pirmininko pavaduotoju, kuris gali pakeisti pirmininką jo nesant arba jam nusišalinus.

51. Kalbant apie *Teleklagenævnet* narių nepriklausomumą, pasakytina, kad Danijos vyriausybė savo rašytiniame atsakyme į Teisingumo Teismo klausimus nurodo, kad pagal Telekomunikacijų įstatymo 69 straipsnio 3 dalį *Teleklagenævnet* vykdydama savo funkcijas yra nepriklausoma nuo visų nurodymų, susijusių su konkrečios bylos nagrinėjimu ir baigtimi.

52. Visų pirma dėl šios institucijos narių atšaukimo Danijos vyriausybė taip pat patikslina, kad „*Teleklagenævnet* narių atšaukimas neregamentuojamas nei Telekomunikacijų įstatyme, nei Reglamente [Nr. 383]“. Vis dėlto ji nurodo, kad jie skiriami ketverių metų kadencijai ir kad yra „apsaugoti nuo savavališko ir piktnaudžiaujamo atšaukimo pagal bendrąsias administracinės teisės ir darbo teisės normas“. Per posėdį Danijos vyriausybė, be kita ko, nurodė, kad įgaliojimai atšaukti narius priklauso tam pačiam asmeniui, kuris yra įgaliotas juos skirti, t. y. ūkio ir augimo ministrui. Vis dėlto Danijos vyriausybė pabrėžia, kad, jos žiniomis, *Teleklagenævnet* narių atšaukimo atvejų nėra buvę.

53. Šių aplinkybių nepakanka, kad įsitikinčiau, jog *Teleklagenævnet* nariai dėl savo nepriklausomumo ir nešališkumo yra apsaugoti nuo bet kokio išorinio spaudimo.

54. Iš tiesų nėra jokios aiškios teisės akto nuostatos, kurioje būtų nustatyti atvejai, kai *Teleklagenævnet* nariai gali būti atšaukti arba gali būti panaikintas jų paskyrimas. Be to, bendrosios kompetencijos teismų nariams apsaugoti skirtos garantijos nėra jiems taikomos pagal analogiją.

55. Todėl *Teleklagenævnet* nariai, kuriuos, be kita ko, skiria ir atleidžia ta pati institucija, neturi jokios konkrečios garantijos, susijusios su jų atšaukimu, išskyrus bendrojoje administracinėje teisėje ir darbo teisėje numatytas garantijas. Tačiau manau, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką to nepakanka, nes jų atšaukimas turi būti numatytas konkrečiose nuostatose, kurių neapima bendrosios teisės nuostatos. Galiausiai akivaizdu, kad šios institucijos narių ketverių metų kadencija negali būti užtikrinamas jų nepašalinamumas.

56. Man atrodo, šios aplinkybės yra draudžiamąjį pobūdžio ir neleidžia pripažinti *Teleklagenævnet* „teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, nes visos minėtos aplinkybės rodo, kad ši institucija yra panašesnė į administracinę instituciją.

57. Šiuo analizės etapu vis dėlto reikia patikslinti, kad pagal Telekomunikacijų įstatymo 71 straipsnio 2 dalį *Teleklagenævnet* sprendimai gali būti apskūsti teismui per aštuonias savaites. Taigi šios apskundimo galimybės buvimas leidžia užtikrinti SESV 267 straipsnyje numatyto prašymų priimti prejudicinį sprendimą mechanizmo veiksmingumą ir vienodą Sąjungos teisės, šiuo atveju Universaliųjų paslaugų direktyvos, aiškinimą, kurį siekiama užtikrinti minėta ESV sutarties nuostata. Iš tiesų, kaip nurodyta nusistovėjusioje teismo praktikoje, šie nacionaliniai teismai pagal SESV 267 straipsnį gali arba tam tikrais atvejais privalo kreiptis į Teisingumo Teismą ir prašyti priimti prejudicinį sprendimą, jei jų sprendimui priimti būtinas sprendimas dėl Sąjungos teisės išaiškinimo arba galiojimo²⁶.

25 — Savo išvados byloje *Syfait ir kt.* (EU:C:2004:673) 33 punkte generalinis advokatas F. Jacobs laikėsi nuomonės, kad Graikijos konkurencijos komisijoje teisininkams skirtas ribotas vietų skaičius neleidžia nepripažinti jos teismo statuso, jeigu ši institucija turi priimti sprendimus dėl sudėtingos techninės srities, kuriai greta teisinės kvalifikacijos būtina ekonominė ir techninė kompetencija.

26 — Žr. Sprendimo *Belov* (EU:C:2013:48) 52 punktą.

58. Todėl manau, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į *Teleklagenævnet* pateiktus prejudicinius klausimus.

59. Taigi papildomai ir tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas vis dėlto pripažintų savo jurisdikciją, išnagrinėsiu šios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos pateiktus prejudicinius klausimus.

III – Papildomas prejudicinių klausimų nagrinėjimas

60. Visais klausimais, kuriuos pateikė *Teleklagenævnet*, siekiama nustatyti sąlygas, kuriomis valstybė narė pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnį turi išmokėti kompensaciją įmonei, teikiančiai papildomą privalomą paslaugą.

61. Atlikdamas analizę nagrinėsiu šiuos klausimus kitokia tvarka, nei juos pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija.

62. Savo analizę pradėsiu nuo penktojo klausimo, kuriuo, mano nuomone, keliamas pirminis klausimas, t. y. susijęs su nagrinėjamos paslaugos suteikimo vietos reikšme atsakymams, kuriuos reikia pateikti į pirmąjį, antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį prejudicinius klausimus.

63. Tuomet tęsiu savo analizę nagrinėdamas klausimus, susijusius su Universaliųjų paslaugų direktyvos išaiškinimu.

64. Pirmiausia nagrinėsiu ketvirtąjį klausimą, susijusį su universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimų grynųjų sąnaudų apskaičiavimo metodu.

65. Tada nagrinėsiu klausimus, susijusius su papildomų privalomų paslaugų finansavimo būdais. Šiame kontekste kartu analizuosiu pirmąjį, šeštąjį ir septintąjį klausimus, nes kiekvienas iš jų susijęs su pagrindinėmis taisyklėmis, taikytinomis kompensacijos, mokėtinos teikiant šias paslaugas, skyrimui ir apskaičiavimui. Kartu atsakysiu į aštuntąjį klausimą, susijusį su Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio tiesioginiu veikimu. Galiausiai analizuosiu antrąjį ir trečiąjį klausimus, daugiau susijusius su pačiomis šios kompensacijos apskaičiavimo detalėmis.

A – Dėl penktojo klausimo, susijusio su ypatinga Grenlandijos padėtimi

66. Penktuoju klausimu *Teleklagenævnet* nori sužinoti, ar tai, kad TDC teikia nagrinėjamą papildomą privalomą paslaugą Grenlandijoje, turi įtakos atsakymams, kuriuos reikia pateikti į pirmąjį, antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus, susijusius su Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio išaiškinimu.

67. Taigi šios bylos problema ta, kad TDC jūrų saugos ir ekstremalių situacijų paslaugą teikia ne tik Sąjungos valstybės narės teritorijoje, bet ir UŠT. Todėl kyla klausimas, ar ypatinga Grenlandijos padėtis reiškia, kad Teisingumo Teismas, viena, aiškindamas Universaliųjų paslaugų direktyvą, ir, kita, taikydamas taisykles, susijusias su valstybės pagalba, laikysis kitokio požiūrio nei tuo atveju, jeigu operatorius šią paslaugą teiktų tik valstybės narės teritorijoje.

68. Pirma, mano nuomone, tai, kad TDC teikia nagrinėjamą paslaugą Grenlandijoje, neturi jokios reikšmės taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, taikytinumui šiai bylai. Iš tiesų nagrinėjamas finansavimas susijęs su viešuoju finansavimu iš Danijos Karalystės išteklių ir jį gauna šalies teritorijoje įsteigta Danijos įmonė. Taigi šis aspektas nekelia jokių ypatingų sunkumų.

69. Visai kitas yra Universalijų paslaugų direktyvos taikytinumo klausimas. Norint suvokti šio klausimo apimtį, reikia trumpai pasidomėti ypatinga Grenlandijos padėtimi ir statusu atsižvelgiant į Sąjungos teisę.

70. UŠT, apie kurias kalbama SESV II priede ir tarp kurių yra Grenlandija, yra „teritorijos“, dėl istorinių ar politinių aplinkybių susijusios su valstybe nare. Tai nėra tarptautinių teisinių subjektiškumą turinčios suverenos valstybės. Kalbant apie Grenlandiją, ji yra sudedamoji Danijos Karalystės dalis. Vis dėlto jai suteiktas vidaus autonomijos statusas, kurį ji įgijo 1979 m. gegužės 1 d., pagal kurį tapo „atskira bendrija Danijos Karalystės viduje“ ir kuris sustiprintas 2009 m. birželio 20 d. Danijos parlamentui priėmus įstatymą dėl Grenlandijos autonomijos.

71. Kaip Teisingumo Teismas nurodė Sprendime *Antillean Rice Mills ir kt. / Komisija*²⁷, „nors UŠT yra šalys ir teritorijos, turinčios ypatingus ryšius su [Sąjunga], vis dėlto jos nėra [Sąjungos] dalis“²⁸. Taigi Sutartyse, visų pirma ESS 52 straipsnyje ir SESV 355 straipsnio 2 dalyje, šioms teritorijoms suteikiamas ypatingas statusas, grindžiamas specialiu asociacijos režimu, paremtu UŠT ekonominiu ir socialiniu vystymusi. Šis režimas bendrai apibrėžtas ESV sutarties ketvirtojoje dalyje, apimančioje SESV 198–204 straipsnius, o kiek tai susiję su Grenlandija – prie ES ir ESV sutarčių pridėtame protokole Nr. 34 dėl Grenlandijai skirtų specialių priemonių.

72. Deja, šios nuostatos neleidžia užtikrintai nustatyti, ar specialus UŠT asociacijos režimas sudaro savarankišką ir atskirą teisinę sistemą, kurioje taikomi tik SESV 198–204 straipsniai ir jais remiantis priimti aktai, ar ši sistema yra *lex specialis*, taikoma pagal poreikį vietoj bendrųjų ESV sutarties normų.

73. Iš tiesų SESV ketvirtosios dalies nuostatos yra suformuluotos dviprasmiškai, o teismų praktikoje aiškaus atsakymo nepateikiama. Šiuos sunkumus puikiai apibendrino generalinis advokatas P. Cruz Villalón savo išvadoje byloje *Prunus ir Polonium*²⁹. Nurodęs dvi Teisingumo Teismo praktikos kryptis³⁰, generalinis advokatas P. Cruz Villalón laikėsi nuomonės, kad „UŠT kvalifikavimas kaip valstybės narės ar trečiosios šalies – tai klausimas, į kurį negali būti griežto atsakymo ir kuris kiekvienu konkrečiu atveju turi būti sprendžiamas remiantis atitinkamu teisiniu pagrindu, ypač atsižvelgiant į tikslus, kurių siekiama specialiu asociacijos režimu, nustatytu [ESV sutarties] ketvirtojoje dalyje“³¹.

74. Pritariu tokiai analizei. Iš esmės man atrodo, kad SESV ir jos išvestinės teisės nuostatos turi būti taikomos UŠT, nebent vietoj šių nuostatų būtų taikomos SESV 198–204 straipsniuose numatytos specialios normos arba jomis būtų kenkiama asociacijos režimu siekiamiems tikslams.

27 — C-390/95 P, EU:C:1999:66.

28 — 36 punktas.

29 — C-384/09, EU:C:2010:759, 23–40 punktai.

30 — Žr. išvados 37–39 punktus. Generalinis advokatas P. Cruz Villalón kartu mini Sprendimą *Eman ir Sevinger* (C-300/04, EU:C:2006:545), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybės narės pilietis, nuolat gyvenantis UŠT, gali naudotis SESV 18 ir paskesniuose straipsniuose nustatytais Sąjungos piliečių teisėmis, taip pripažindamas, kad teisę būti renkiamiems į Europos Parlamentą turi ir gyvenantieji UŠT (29 punktas). Nagrinėjamu atveju generalinis advokatas P. Cruz Villalón paaiškina, kad susiduriama su atveju, kai ESV sutartyje nėra aiškiai nustatyta jos taikymo sritis. Kita vertus, jis nurodo Sprendimą *van der Kooy* (C-181/97, EU:C:1999:32), kuriame Teisingumo Teismas manė priešingai, kad UŠT turi būti vertinamos kaip lygiavertės trečiosioms šalims (34–39 punktai). Taip pat reikia pasiremti Nuomone 1/78 (EU:C:1979:224) ir Nuomone 1/94 (EU:C:1994:384), kuriose Teisingumo Teismas nusprendė, kad UŠT yra už Sąjungos teisės taikymo ribų ir todėl Sąjungos atžvilgiu yra tokioje pat padėtyje kaip trečiosios šalys (atitinkamai 61 ir 62 punktai ir 17 punktas).

31 — Išvados 39 punktas.

75. Tačiau pagrindinėje byloje akivaizdu, kad papildomos privalomos paslaugos teikimas Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnyje nustatytais sąlygomis atitinka su Grenlandija sudaryto susitarimo dėl asociacijos tikslus, nes juo prisidedama prie šios teritorijos ekonominio ir socialinio vystymosi ir jis atitinka jos gyventojų interesus, laikantis SESV 198 ir 199 straipsniuose numatytų tikslų. Be to, jokia konkreti nuostata, numatyta SESV 198–203 straipsniuose arba Protokole Nr. 34 dėl Grenlandijai skirtų specialių priemonių, pridėtame prie ES ir ESV sutarčių, nedraudžia tokio taikytinumo.

76. Todėl, mano nuomone, tokiu atveju, koks yra nagrinėjamas pagrindinėje byloje, tai, kad įmonė, įpareigota teikti papildomą privalomą paslaugą, numatytą Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnyje, teikia šią paslaugą ne tik valstybės narės teritorijoje, bet ir UŠT, neturi įtakos atitinkamam šios direktyvos nuostatų aiškinimui ir taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, taikymui.

B – Dėl ketvirtojo klausimo, susijusio su universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimų grynujų sąnaudų apskaičiavimo metodu

77. Ketvirtuoju klausimu *Teleklagenævnet* Teisingumo Teismo teiraujasi, ar pagal Universaliųjų paslaugų direktyvą apskaičiuojant grynąsias sąnaudas, kurias patiria universaliąją paslaugą teikianti įmonė, valstybei narei draudžiama atsižvelgti į visas pajamas ir išlaidas, susijusias su nagrinėjamos paslaugos teikimu, visų pirma į pajamas ir išlaidas, kurias įmonė patirtų, jeigu jai nebūtų nustatyti šie įpareigojimai.

78. Atsakymą į šį klausimą galima rasti pačiame Universaliųjų paslaugų direktyvos tekste.

79. Kaip nurodoma šios direktyvos 4 konstatuojamojoje dalyje, teikiant universaliąsias paslaugas, kai kurios paslaugos kai kuriems galutiniams paslaugų gavėjams gali būti teikiamos skirtingomis nei rinkos kainomis. Dėl šios priežasties Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, kaip matyti iš tos pačios direktyvos 18 konstatuojamosios dalies, jog tais atvejais, kai įrodoma, kad nuostolinga vykdyti universaliųjų paslaugų įpareigojimus arba kad grynosios sąnaudos viršija įprastas komercinio eksploatavimo normas, valstybės narės prireikus turėtų nustatyti tokių įpareigojimų grynujų sąnaudų finansavimo mechanizmus.

80. Taigi pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą NRI turi apskaičiuoti universaliosios paslaugos teikimo grynąsias sąnaudas, jeigu mano, kad šios paslaugos teikimas įmonei paslaugų teikėjai gali būti nepagrįsta prievolė.

81. Sąjungos teisės aktų leidėjas universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimų grynujų sąnaudų apskaičiavimo metodus detalizavo Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punkte ir patikslino šios direktyvos 19 konstatuojamojoje dalyje ir IV priedo A dalyje.

82. Visų pirma iš minėtos direktyvos 12 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punkto matyti, kad valstybės narės universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimų grynąsias sąnaudas turi apskaičiuoti atsižvelgdamos į galimą šias paslaugas teikiančios įmonės komercinę naudą.

83. Iš Universaliųjų paslaugų direktyvos IV priedo A dalies taip pat matyti, kad grynosios sąnaudos atitinka grynujų įmonės sąnaudų, patiriamų teikiant universaliąją paslaugą, ir grynujų sąnaudų, patiriamų tuomet, kai įmonė šios paslaugos neteikia, skirtumą. Sąjungos teisės aktų leidėjas priduria, kad valstybės narės tuomet turi užtikrinti, kad būtų teisingai įvertintos sąnaudos, kurių įmonė būtų galėjusi išvengti, jeigu būtų galėjusi pasirinkti ir nevykdyti įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas.

84. Galiausiai Sąjungos teisės aktų leidėjas patikslina, kad, apskaičiuojant grynąsias sąnaudas, reikia atsižvelgti ne tik į išlaidas ir pajamas, bet ir nematerialią naudą, gaunamą teikiant universaliąją paslaugą³².

85. Be to, reikėtų pridurti, kad, pagal Komisijos sprendimo 2012/21 17 konstatuojamąją dalį Komisija nurodė, kad, kalbant apie kompensaciją įmonei, įpareigotai teikti bendrosios ekonominės svarbos paslaugą (toliau – BEBP), grynosios sąnaudos, į kurias reikėtų atsižvelgti, turėtų būti apskaičiuojamos kaip skirtumas tarp visuotinės ekonominės svarbos paslaugos teikimo išlaidų ir už visuotinės ekonominės svarbos paslaugą gautų pajamų arba kaip skirtumas tarp įmonės, vykdančios su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą, grynųjų išlaidų ir tos pačios įmonės, nevykdančios tokio įsipareigojimo, grynųjų išlaidų arba pelno.

86. Todėl, atsižvelgdamas į šias aplinkybes, manau, kad Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punktą reikia aiškinti taip, kad juo nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais valstybė narė, siekdama apskaičiuoti universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimų grynąsias sąnaudas, atsižvelgia į visas pajamas ir išlaidas, susijusias su šios paslaugos teikimu, visų pirma į pajamas ir išlaidas, kurias įmonė patirtų, jeigu nebūtų šių paslaugų teikėja.

C – Dėl pirmojo, šeštojo ir septintojo klausimų, susijusių su taisyklėmis ir principais, taikomais sąnaudų įmonei, teikiančiai papildomą privalomą paslaugą, kompensacijai

87. Pirmuoju, šeštuoju ir septintuoju klausimais Teisingumo Teismo prašoma paaiškinti taisykles ir principus, kuriais reglamentuojamas valstybės narės skiriamas papildomų privalomų paslaugų finansavimas.

88. Pirmuoju klausimu *Teleklagenævnet* iš esmės teiraujasi Teisingumo Teismo, ar Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnis draudžia valstybei narei atsakyti skirti kompensaciją įmonei, teikiančiai papildomą privalomą paslaugą, remiantis tuo, kad šios paslaugos sąnaudos padengiamos iš pelno, kurį ši įmonė gavo vykdydama universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimus.

89. Šeštuoju klausimu *Teleklagenævnet* kelia klausimą dėl taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, įtvirtintų ne tik SESV 107 straipsnio 1 dalyje ir 108 straipsnio 3 dalyje, bet ir Sprendime 2012/21, reikšmės šios nuostatos aiškinimui. Tame sprendime nustatytos sąlygos, kuriomis valstybė narė yra atleidžiama nuo pareigos iš anksto pranešti Komisijai apie valstybės pagalbą, suteiktą kaip kompensaciją už suteiktas BEBP, jeigu šią kompensaciją galima laikyti atitinkančia SESV 106 straipsnio 2 dalį.

90. Kartu *Teleklagenævnet* septintuoju klausimu nori sužinoti, kokią reikšmę Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio aiškinimui turi minimalaus rinkos iškraipymo principas, kuriuo šios direktyvos kontekste remiasi Sąjungos teisės aktų leidėjas³³.

91. Nagrinėsiu šiuos tris klausimus kartu, nes taisyklės ir principai, kuriuos *Teleklagenævnet* nurodo savo šeštajame ir septintajame klausimuose, neturi įtakos įpareigojimų, atsirandančių iš Universaliųjų paslaugų direktyvos, įgyvendinimui, o jį reglamentuoja, ir visų pirma kompensavimo mechanizmus, kurie turi būti nustatyti siekiant finansuoti universaliąją paslaugą ir papildomas privalomas paslaugas.

32 — Šią naudą atitinka, pavyzdžiui, techninė ir komercinė nauda, gauta dėl paslaugų teikėjo tinklo aprėpties, palyginti su įprastomis rinkos sąlygomis veikiančiu operatoriumi, arba dėl ženklo, siejamo su universaliosios paslaugos teikėjo padėtimi, įvaizdžio.

33 — Sąjungos teisės aktų leidėjas minimalaus rinkos iškraipymo principą apibrėžė Universaliųjų paslaugų direktyvos 23 konstatuojamojoje dalyje. Pagal ją, norint laikytis šio principo, būtina, kad sąnaudos turėtų būti susigrąžinamos taip, kad galutiniams paslaugų gavėjams tenkančios finansinės prievolės būtų kuo mažesnės, pavyzdžiui, kuo plačiau paskirstant įnašus į sąnaudas.

92. Dėl priežasčių, kurias dabar nurodysiu, manau, kad valstybė narė pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnį negali atsisakyti skirti kompensacijos papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei, jeigu šios paslaugos sąnaudos padengiamos iš pelno, kuri ši įmonė gauna vykdydama universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimus.

93. Panašiai kaip ir Komisija, manau, kad Universaliųjų paslaugų direktyvoje numatytos kompensacijos sistemos, susijusios, viena, su universaliosiomis paslaugomis ir, kita, su papildomomis privalomomis paslaugomis, viena nuo kitos nepriklauso ir kad teikiant kiekvieną iš šių paslaugų patirtos sąnaudos turi būti apskaitomos atskirai siekiant užtikrinti, kad, apskaičiuojant papildomos privalomos paslaugos teikimo grynąsias sąnaudas, į jas nebūtų įtraukiamos visos pajamos, gautos teikiant universaliąją paslaugą ir kad kompensacija nebūtų skirta už šios paslaugos teikimą.

94. Iš tikrųjų papildomų privalomų paslaugų finansavimo srityje nėra aiškiai numatyta pareiga tvarkyti atskirą apskaitą. Vis dėlto šis reikalavimas išplaukia iš Sąjungos teisės aktų leidėjo Universaliųjų paslaugų direktyvoje nustatytų principų ir taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, taikytinumo.

95. Pirma, Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnyje nustatytos taisyklės reiškia, kad papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei yra kompensuojama. Tiesa, Sąjungos teisės aktų leidėjas nedetalizuoja šiai kompensacijai taikomų principų. Jis tiesiog uždraudžia valstybėms narėms perkelti šios paslaugos sąnaudas nacionalinėje rinkoje veikiantiems tinklų ir elektroninių ryšių paslaugų operatoriams³⁴. Taip Sąjungos teisės aktų leidėjas siekia užtikrinti, kad rinkos dalyvių mokamos įmokos būtų tiesiogiai susijusios su universaliosios paslaugos teikimu ir neapimtų susijusios ar papildomos veiklos. Jo tikslas yra užtikrinti minimalų rinkos iškraipymą, per sektorinių fondų steigimą neužkraunant neproporcingos finansinės naštos sektoriuje veikiantiems subjektams, ypač naujiems rinkos dalyviams³⁵. Taigi nė iš vienos sektoriaus įmonės, tarp kurių yra paslaugas teikianti įmonė, neturi būti reikalaujama prisidėti prie papildomos privalomos paslaugos finansavimo.

96. Taigi iš Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio teksto galima spręsti, kad privalomą papildomą paslaugą teikianti įmonė neturi būti priversta padengti sąnaudų, susijusių su šios paslaugos teikimu, ir gali iš valstybės narės gauti šių sąnaudų kompensaciją.

97. Šiuo klausimu manau, kad minėta nuostata suformuluota pakankamai tiksliai ir be išlygų, kad būtų galima pripažinti jos tiesioginį veikimą.

98. Tokiomis aplinkybėmis manau, kad valstybė narė negali priimti nacionalinės teisės aktų, kuriais *in fine* papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei neskiriama kompensacija.

99. Antra, taisyklėse, susijusiose su universaliosios paslaugos finansavimu, reikalaujama, kad būtų atskirai apskaitoma veikla, priskiriama universalijai paslaugai, ir veikla, priskiriama kitų rūšių paslaugoms, tarp kurių yra papildomos privalomos paslaugos. Taigi siekdamas apskaičiuoti kompensaciją valstybės narės turi atsižvelgti tik į pajamas, kurias universaliosios paslaugos teikėjas gavo teikdamas šią paslaugą³⁶.

34 — Šiuo klausimu žr. Universaliųjų paslaugų direktyvos 21 konstatuojamąją dalį, kurioje Sąjungos teisės aktų leidėjas patikslina, kad „finansavimo mechanizmas turėtų užtikrinti, kad rinkos dalyviai prisideda tik prie universaliųjų paslaugų įsipareigojimų finansavimo, o ne prie kitokios veiklos, tiesiogiai nesusijusios su universaliųjų paslaugų įpareigojimo nustatymu, finansavimo“ (kursyvu išskirta mano). Taip pat žr. šios direktyvos 25 konstatuojamąją dalį, kurioje Sąjungos teisės aktų leidėjas priduria, kad nors kiekviena valstybė narė gali taikyti specialias priemones (nepriskiriamas universaliųjų paslaugų įpareigojimams), jos vis dėlto turi numatyti Sąjungos teisę atitinkantį finansavimą, bet ne iš rinkos dalyvių surinktų įnašų.

35 — Žr. Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Visuotinės svarbos paslaugų Europoje kokybės sistema“ (COM(2011) 900 galutinis) 2.5 punktą.

36 — Šiuo klausimu žr. Universaliųjų paslaugų direktyvos 19 konstatuojamąją dalį, kurioje nustatyta, kad „apskaičiuojant universaliųjų paslaugų grynąsias sąnaudas, reikėtų tinkamai atsižvelgti į sąnaudas ir pajamas bei nematerialią naudą, kurią įmonė gauna teikdama universaliąsias paslaugas“ (kursyvu išskirta mano).

100. Apskaitos atskyrimo reikalavimas įtvirtintas Direktyvos 2002/21 13 straipsnio 1 dalies a punkte. Pagal šią nuostatą įmonės privalo atskirai tvarkyti apskaitą, kad būtų galima nustatyti visus sąnaudų ir pajamų elementus, susijusius su jų veikla teikiant elektroninių ryšių tinklus ir paslaugas, jeigu, be kita ko, jos turi specialiąsias ar išimtines teises teikti paslaugas kituose tos pačios valstybės narės sektoriuose.

101. Šis reikalavimas pakartotas Universaliųjų paslaugų direktyvoje kalbant apie universaliosios paslaugos teikimą.

102. Iš tiesų šios direktyvos 12–14 straipsniuose Sąjungos teisės aktų leidėjo numatytų principų, kuriuos reikia aiškinti atsižvelgiant į šios direktyvos 3, 18, 22–25 konstatuojamąsias dalis ir IV priedą, laikymasis reiškia, kad kompensacijų sistema turi tiesioginį ryšį su grynosiomis sąnaudomis, patirtomis dėl universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimų, ir, be to, Teisingumo Teismas tai yra patvirtinęs savo praktikoje³⁷. Iš Universaliųjų paslaugų direktyvos 3 ir 18 konstatuojamųjų dalių taip pat darytina išvada, kad valstybės narės turi paskirtosioms įmonėms kompensuoti grynąsias sąnaudas, kurias jos „patyrė būtent“ dėl universaliosios paslaugos teikimo. Kad būtų laikomasi šių principų, NRI privalo atskirti, viena, grynąsias sąnaudas, susijusias su universaliąja paslauga ir, kita, sąnaudas, susijusias su paslaugų, nepatenkančių į šios direktyvos II skyriaus taikymo sritį, teikimu, – nesvarbu, ar tai būtų papildomos privalomos paslaugos, ar rinkos prekių paslaugos. Šiuo klausimu Sąjungos teisės aktų leidėjas taip pat numatė atskirą finansavimo tvarką pagal paslaugos pobūdį, aiškiai nenumatydamas sektorinio finansavimo įgyvendinant minėtos direktyvos 32 straipsnį³⁸.

103. Reikalavimu atskirti apskaitą ne tik prisidedama prie finansavimo procedūros skaidrumo³⁹, bet ir leidžiama užtikrinti, kad universalioji paslauga būtų finansuojama konkurencijos požiūriu neutraliu būdu⁴⁰.

104. Pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 18 konstatuojamąją dalį tokiu reikalavimu taip pat užtikrinama, kad universaliosios paslaugos ir papildomų privalomų paslaugų finansavimas atitiktų taisykles, susijusias su valstybės pagalba⁴¹.

105. Apskaitos atskyrimas iš esmės reiškia reikalavimą, taikomą valstybių narių kompensacijų, mokėtinų teikiant bendrosios ekonominės svarbos paslaugas, skyrimui.

106. Akivaizdu, kad papildomos privalomos paslaugos, kaip ir universaliosios paslaugos, teikimas priskirtinas bendrosios ekonominės svarbos paslaugai, kaip ji suprantama pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį. Nors papildomos privalomos paslaugos ir negali būti laikomos „universaliąja paslauga“, kaip ji suprantama pagal Universaliųjų paslaugų direktyvą, nepaneigiama, kad dėl šių paslaugų pobūdžio ir

37 — Sprendimo *Komisija / Belgija* (C-222/08, EU:C:2010:583) 49–52 punktai.

38 — Iš esmės universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimų finansavimo srityje daugelis valstybių narių pasirinko sektorinį finansavimą. 2011 m. tik Čekijos Respublika, Suomijos Respublika ir Švedijos Karalystė buvo priėmusios nuostatas, pagal kurias šios sąnaudos padengiamos tik viešuoju finansavimu, o Maltos Respublika ir Portugalijos Respublika buvo numačiusios mišrų – viešąjį ir privatųjį – finansavimą (šiuo klausimu žr. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Viešųjų konsultacijų rezultatų ir trečiojo periodinio universaliųjų paslaugų apimties persvarstymo ataskaita pagal Direktyvos 2002/22/EB 15 straipsnį“ (COM(2011) 795 galutinis, p. 13)).

39 — Universaliųjų paslaugų direktyvos 19 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynosios sąnaudos turėtų būti apskaičiuojamos *skaidriai*“ (kursyvu išskirta mano).

40 — Žr. Universaliųjų paslaugų direktyvos 1 straipsnio 1 dalį ir 3 straipsnio 2 dalį, taip pat Sprendimo *Komisija / Prancūzija* (C-220/07, EU:C:2008:354) 29 punktą.

41 — Taip pat žr. Universaliųjų paslaugų direktyvos 3 konstatuojamąją dalį ir Direktyvos 2002/77 6 straipsnį. Dar žr. Sprendimo *Komisija / Prancūzija* (EU:C:2008:354) 30 punktą.

tikslo jomis sprendžiami tie patys rūpimi klausimai, kurie sprendžiami universaliosiomis paslaugomis, ir kad jos yra teikiamos tokiomis pačiomis sąlygomis⁴². Taigi papildoma privaloma paslauga dažniausiai yra teikiama kitokia kaina nei ta, kuri yra nustatyta įprastomis komercinio naudojimo sąlygomis.

107. Valstybių narių už bendrosios ekonominės svarbos paslaugos teikimą skiriamos kompensacijos turi atitikti Sąjungos teisės aktų leidėjo SESV 107 ir 108 straipsniuose įtvirtintas nuostatas. Kad šios kompensacijos nebūtų laikomos SESV 107 straipsnio 1 dalies neatitinkančia „valstybės pagalba“, valstybės įsikišimas turi atitikti keturias kumuliacines sąlygas, kurias Teisingumo Teismas nurodė Sprendime *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*⁴³. Šios sąlygos yra tokios:

- pirma, įmonė gavėja privalo realiai vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, o šie įsipareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti;
- antra, kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, turi būti nustatyti iš anksto objektyviai ir skaidriai, kad nebūtų suteikta ekonominė nauda, kuri galėtų sudaryti palankesnes sąlygas įmonei gavėjai konkuruojančių įmonių atžvilgiu;
- trečia, kompensacija negali viršyti sumos, kurios reikia padengti daliai ar visoms sąnaudoms, susidariusioms vykdant viešosios paslaugos įsipareigojimus, atsižvelgiant į gautas pajamas ir pagrįstą pelną, ir
- ketvirta, reikalingos kompensacijos dydis turi būti nustatytas remiantis išlaidų, kurias vidutinė įmonė, gerai valdoma ir turinti pakankamai priemonių, kad galėtų atitikti būtinus viešosios paslaugos reikalavimus, būtų patyrusi vykdydama šias pareigas, jeigu įmonė nėra pasirinkta vadovaujantis viešųjų pirkimų procedūra.

108. Jeigu šių kriterijų nesilaikoma ir jeigu yra tenkinamos bendrosios SESV 107 straipsnio 1 dalies taikytinumo sąlygos, bendrosios ekonominės svarbos paslaugą teikiančiai įmonei valstybės narės skiriamos kompensacijos yra valstybės pagalba ir joms yra taikomos SESV 106, 107 ir 108 straipsnių nuostatos.

109. Komisija kiekvieną iš minėtų sąlygų paaiškino komunikate dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą⁴⁴. Kalbant apie principus, kuriais reglamentuojamas kompensacijos skyrimas ir apskaičiavimas, pasakytina, kad minėto komunikato 56 punkte Komisija pasirūpino patikslinti, kad „tuo tikslu galima įskaičiuoti *tik tiesiogiai su VESP teikimu susijusias išlaidas*“⁴⁵.

110. Sprendimo 2012/21 5 straipsnio 3 dalyje Komisija taip pat patikslino, kad bet kokia kompensacija, skirta įmonei, įpareigotai teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, grindžiama išlaidų apskaitos principu, leidžiančiu nustatyti kiekvienas sąnaudas, susijusias su nagrinėjamos paslaugos teikimu.

111. Pažymėtina, kad šis apskaitos atskyrimo reikalavimas jau buvo įtvirtintas 2006 m. lapkričio 16 d. Komisijos direktyvoje 2006/111/EB dėl finansinių santykių tarp valstybių narių ir valstybės įmonių skaidrumo ir dėl finansinio skaidrumo tam tikrose įmonėse⁴⁶. Pagal Direktyvos 2006/111 4 straipsnį visos įmonės, įpareigosios teikti bendrosios ekonominės svarbos paslaugas, gaunančios kompensaciją už viešąją paslaugą, susijusią su šia paslauga, ir vykdančios kitą veiklą, privalo tvarkyti atskiras sąskaitas, leidžiančias paskirstyti visas išlaidas ir įplaukas skirtingai atitinkamai veiklai.

42 — Peržvelgus *Erhvervsstyrelsen* interneto svetainę šiuo atveju galima konstatuoti, kad nagrinėjamų paslaugų teikimas yra įtrauktas į įsipareigojimus, kuriuos apima universaliosios paslaugos.

43 — C-280/00, EU:C:2003:415, 88–94 punktai.

44 — OL C 8, 2012, p. 4.

45 — Kursyvu išskirta mano.

46 — OL L 318, p. 17.

112. Šiuo atveju tokioje byloje kaip pagrindinė byla laikantis tokio įpareigojimo galima, be kita ko, užtikrinti, kad įmonė, teikianti ir universaliąją paslaugą, ir papildomą privalomą paslaugą, neatsidurtų nepalankioje padėtyje. Iš tiesų šis apskaitos atskyrimas leidžia išvengti dvigubo atsižvelgimo į pajamas, kurias įmonė gauna vykdydama universaliosios paslaugos teikimo įpareigojimus, viena, apskaičiuojant įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas grynąsias sąnaudas, taigi ir šiuo pagrindu skiriamą kompensaciją, ir, kita, apskaičiuojant papildomos privalomos paslaugos teikimo grynąsias sąnaudas, taigi ir kompensacijos, mokamos teikiant papildomą privalomą paslaugą, skyrimą. Tokie veiksmai neabejotinai būtų nepalankūs paslaugą teikiančiai įmonei, nes jai tektų padengti papildomos privalomos paslaugos sąnaudas, o tai prieštarautų pačiam Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio tekstui.

113. Kaip bus paaiškinama toliau, vis dėlto tai nereiškia, kad į pajamas, gautas vykdant įpareigojimus teikti universaliąsias paslaugas, gali būti atsižvelgta vėliau, vertinant perteklinį ar nepagrįstą paslaugas teikiančiai įmonei tenkančios prievolės pobūdį.

114. Taigi, atsižvelgdamas į visas nurodytas aplinkybes, laikausi nuomonės, jog Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais valstybei narei leidžiama atmesti papildomą privalomą paslaugą teikiančios įmonės pateiktą prašymą skirti kompensaciją remiantis tuo, kad šios paslaugos sąnaudos yra padengiamos iš pelno, kurį ši įmonė gauna vykdydama įpareigojimus teikti universaliąsias paslaugas.

115. Atsižvelgiant į mano siūlomą atsakymą į šį klausimą, dabar reikia išnagrinėti aštuntąjį *Teleklagenævnet* pateiktą klausimą.

D – *Dėl aštuntojo klausimo, susijusio su Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio tiesioginiu veikimu*

116. Aštuntuoju klausimu *Teleklagenævnet* nori sužinoti, ar Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnis veikia tiesiogiai.

117. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, jeigu valstybė narė neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę per nustatytą terminą arba ją perkėlė klaidingai, privatus asmenys nacionaliniuose teismuose gali remtis direktyvos nuostatomis valstybės atžvilgiu, kai jos, sprendžiant iš jų turinio, yra besąlyginės ir pakankamai aiškios⁴⁷.

118. Šioje byloje Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnyje tikrai tiksliai nenurodytos apskaičiavimo taisyklės, kurias valstybė narė turi priimti norėdama skirti kompensaciją papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei. Taigi šiuo atveju ir su sąlyga, kad yra laikomasi taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, valstybės narės turi diskreciją.

119. Vis dėlto Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnyje papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei suteikta teisė gauti kompensaciją už sąnaudas, susijusias su šios paslaugos teikimu. Atmesdamas sektorinį finansavimą, Sąjungos teisės aktų leidėjas uždraudė valstybėms narėms padaryti taip, kad šios paslaugos sąnaudos tektų sektoriaus įmonėms, tarp kurių yra paslaugas teikianti įmonė, ir nustatė viešąją kompensaciją. Mano supratimu, ši nuostata suformuluota pakankamai tiksliai ir be išlygų, kad šiuo atžvilgiu veiktų tiesiogiai.

120. Tokiomis aplinkybėmis valstybė narė negali taikyti tokio sąnaudų, susijusių su papildomos privalomos paslaugos teikimu, apskaičiavimo metodo, dėl kurio šią paslaugą teikianti įmonė netektų teisės į kompensaciją.

47 — Šiuo klausimu žr. Sprendimo *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268) 46 punktą.

121. Atsižvelgdamas į pateiktus svarstymus laikausi nuomonės, kad Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnis, kiek juo papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei suteikiama teisė gauti sąnaudų, susijusių su šios paslaugos teikimu, kompensaciją, veikia tiesiogiai.

E – Dėl antrojo ir trečiojo klausimų, susijusių su nepagrįstos prievolės, suteikiančios teisę į kompensaciją, nustatymu

122. Dviem paskutiniaisiais klausimais, kuriuos nagrinėsiu, Teisingumo Teismo prašoma patikslinti sąlygas, kurioms esant valstybės narės kompensacijos skyrimo sumetimais gali atsižvelgti į tai, kad papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei tenka nepagrįsta prievolė.

123. Antruoju klausimu *Teleklagenævnet* visų pirma klausia Teisingumo Teismo, ar Universaliųjų paslaugų direktyva draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos tokios kompensacijos skyrimui nustatoma nepagrįstos naštos įmonei, teikiančiai papildomą privalomą paslaugą, sąlyga.

124. Jeigu minėta direktyva tokie nacionalinės teisės aktai nedraudžiami, trečiuoju klausimu *Teleklagenævnet* teiraujasi, ar, vertindama šios prievolės nepagrįstą pobūdį, valstybė narė gali atsižvelgti į pilną, kuri papildomą privalomą paslaugą teikianti įmonė gavo vykdydama įpareigojimus teikti universaliąją paslaugą.

125. Manau, niekas nedraudžia tokių teisės aktų.

126. Iš tiesų nei iš Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio, nei iš jokios kitos jos nuostatos negalima daryti išvados, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas pats ketino nustatyti sąlygas, kuriomis NRI turi apskaičiuoti papildomos privalomos paslaugos teikimo grynąsias sąnaudas ir sąlygas, kuriomis NRI turi manyti, kad minėtų paslaugų teikimas gali reikšti nepagrįstą prievolę jas teikiančiai įmonei.

127. Mano nuomone, tokiomis aplinkybėmis, nesant konkrečių teisės aktų, valstybės narės gali nustatyti sąlygas, kuriomis turi būti apskaičiuojamos papildomos privalomos paslaugos teikimo sąnaudos ir kuriomis turi būti nustatoma dėl to paslaugas teikiančiai įmonei atsirandanti prievolė, vis dėlto su sąlyga, kad jos laikosi taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, išplaukiančių iš sąlygų, kurias Teisingumo Teismas nustatė Sprendime *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (EU:C:2003:415), visų pirma principų, kuriais reglamentuojamas valstybių narių viešosios paslaugos kompensacijų skyrimas.

128. Todėl valstybės narės, prieš įgyvendindamos šios įmonės patiriamų sąnaudų kompensacijų mechanizmą, gali patikrinti, ar papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei iš tikrųjų tenka nepagrįsta prievolė.

129. Tai yra sistema, kurią universaliųjų paslaugų finansavimo srityje Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 ir 13 straipsniuose.

130. Iš esmės, iš Universaliųjų paslaugų direktyvos 21 konstatuojamosios dalies darytina išvada, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino grynųjų sąnaudų, patiriamų teikiant universaliąją paslaugą, finansavimo mechanizmus susieti su nepagrįstos įmonei tenkančios prievolės buvimu.

131. Taigi, kad paskirtų kompensaciją, valstybės narės turi apskaičiuoti kiekvienos atitinkamos įmonės grynąsias sąnaudas, patiriamas teikiant šią paslaugą, pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 straipsnyje numatytą apskaičiavimo metodą, patikslintą jos 19 konstatuojamojoje dalyje ir IV priedo A dalyje⁴⁸. Nustačiusios šias grynąsias sąnaudas, valstybės narės gali įvertinti, ar universaliąją paslaugą teikiančiai įmonei iš tikrųjų tenka nepagrįsta ar per didelė prievolė, ir tuomet šios įmonės prašymu jos gali nuspręsti nustatyti dėl tokių sąnaudų skiriamos kompensacijos ypatumus.

132. Iš tiesų, kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, universaliųjų paslaugų teikimo grynosios sąnaudos visoms atitinkamoms įmonėms nebūtinai yra per didelė prievolė, ir universaliųjų paslaugų teikimo grynosios sąnaudos automatiškai nesuteikia teisės į kompensaciją⁴⁹.

133. Teisingumo Teismas per didelės arba nepagrįstos prievolės sąvoką yra apibrėžęs savo praktikoje. Tai yra prievolė, kuri kiekvienai atitinkamai įmonei yra per didelė, atsižvelgiant į jos pajėgumą ją įvykdyti, turint omenyje visus jos rodiklius, visų pirma įrangos lygį, ekonominę ir finansinę padėtį ir užimamą rinkos dalį⁵⁰.

134. Jeigu įpareigojimas teikti universaliąją paslaugą įmonei yra per didelė prievolė, valstybei narei leidžiama skirti jai kompensaciją taikant sąnaudų padengimo arba kompensavimo mechanizmą. Kadangi šis kompensavimas susijęs su lėšų pervedimu, valstybės narės turi užtikrinti, kad tai būtų daroma objektyviai ir skaidriai, laikantis taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, ir kad būtų kuo mažiau iškraipoma konkurencija ir paklausa.

135. Nematau jokios priežasties, kuri galėtų kliudyti valstybei narei pagal analogiją taikyti šias nuostatas nustatant kompensaciją, mokamą už papildomų privalomų paslaugų teikimą. Kaip tik yra atvirkščiai. Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 ir 13 straipsniuose įtvirtintų taisyklių tikslas yra užtikrinti skaidrumo, objektyvumo, nediskriminavimo ir proporcingumo principus⁵¹, kuriais grindžiamas finansavimas. Jose taip pat atspindimi Teisingumo Teismo nuogaustavimai, kuriuos jis išreiškė Sprendime *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (EU:C:2003:415), ir jo nustatytos sąlygos, pagal kurias kompensacijos už viešąją paslaugą nepatenka į SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

136. Todėl, išskyrus konkrečias taisykles, susijusias su finansavimo pobūdžiu, man atrodo, visiškai logiška tai, kad papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei skiriamai kompensacijai taikomi tie patys reikalavimai kaip ir tie, kurie taikomi teikiant universaliąją paslaugą.

137. Iš tiesų, kaip jau esu nurodęs, nors papildomų privalomų paslaugų negalima laikyti „universaliosiomis paslaugomis“, kaip jos suprantamos pagal Universaliųjų paslaugų direktyvą, nepaneigiama, kad pagal savo pobūdį ir tikslą jos susijusios su tais pačiais rūpimais klausimais, kaip ir universaliosios paslaugos, ir yra teikiamos tokiomis pačiomis sąlygomis. Taigi papildoma privaloma paslauga dažniausiai teikiama kitokia kaina nei ta, kuri yra nustatyta įprastomis komercinio naudojimo sąlygomis. Universaliųjų paslaugų direktyvoje Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė, kad, teikiant papildomas privalomas paslaugas, kaip ir universaliąsias paslaugas, turi būti laikomasi tų pačių principų, visų pirma taisyklių, susijusių su valstybės pagalba.

138. Taigi, kalbant apie sąnaudų, susijusių su papildomų privalomų paslaugų teikimu, kompensavimą, valstybėms narėms vis tiek privaloma laikytis taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, išplaukiančių iš sąlygų, kurias Teisingumo Teismas nustatė Sprendime *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (EU:C:2003:415), visų pirma principų, kuriais reglamentuojamas valstybių narių kompensacijų už viešąsias paslaugas skyrimas.

48 — Šį apskaičiavimo metodą detalizavau šios išvados 81–84 punktuose.

49 — Sprendimo *Komisija / Belgija* (EU:C:2010:583) 49 punktas.

50 — Ten pat.

51 — Žr. Sprendimo *Komisija / Prancūzija* (EU:C:2008:354) 29 punktą ir Direktyvos 2002/77 6 straipsnį.

139. Todėl valstybės narės turi užtikrinti, kad kompensacijos apskaičiavimo kriterijais rinkoje nebūtų niekaip iškraipoma konkurencija ir kad taip nebūtų teikiama jokia ekonominė nauda, dėl kurios ją gaunanti įmonė galėtų atsidurti palankesnėje nei konkuruojančios įmonės padėtyje. Komisijos teigimu, ši kompensacija neturi viršyti to, kas yra būtina visoms grynosioms sąnaudoms, patirtoms būtent vykdant įpareigojimus teikti viešąją paslaugą, ar jų daliai padengti, atsižvelgiant į su jomis susijusias pajamas, nes kyla grėsmė, kad tai gali būti valstybės pagalba, nesuderinama su bendrąja rinka. Vis dėlto valstybės narės taip pat turi užtikrinti paslaugas teikiančiai įmonei nuosaikų pelną⁵².

140. Susiedamas grynųjų sąnaudų, patiriamų teikiant universaliąją paslaugą, finansavimą su per didelės naštos įmonei buvimu, Sąjungos teisės aktų leidėjas atliepė visus šiuos nuogąstavimus.

141. Dėl ką tik paminėtų priežasčių ir kadangi, mano supratimu, nėra jokios kitos priežasties ypatumus, susijusius su kompensacija įmonei, skirti pagal tai, ar jie yra susiję su universaliosios paslaugos teikimu, ar su papildomos privalomos paslaugos teikimu, aišku, išskyrus ypatumus, susijusius su finansavimo pobūdžiu, manau, valstybė narė gali nustatyti, kad kompensacijos, mokamos teikiant papildomą privalomą paslaugą, skyrimas priklauso nuo paslaugas teikiančiai įmonei tenkančios nepagrįstos prievolės buvimo.

142. Atsižvelgiant į atsakymą, kurį siūlau pateikti į šį klausimą, dabar reikia išnagrinėti trečiąjį klausimą, kurį *Teleklagenævnet* pateikė Teisingumo Teismui.

143. *Teleklagenævnet* klausia, ar valstybė narė gali atsižvelgti į pelną, kurį papildomą privalomą paslaugą teikianti įmonė gavo vykdydama įpareigojimus teikti universaliąją paslaugą, vertindama, ar šiai įmonei dėl papildomos privalomos paslaugos teikimo tenkanti prievolė yra nepagrįsta, ar per didelė.

144. Primenu, Teisingumo Teismas per didelę ar nepagrįstą prievolę apibrėžė savo praktikoje kaip prievolę, kuri kiekvienai atitinkamai įmonei yra per didelė, kad ši įmonė galėtų ją įvykdyti, atsižvelgiant į visus jos rodiklius, visų pirma įrangos lygį, ekonominę ir finansinę padėtį bei užimamą rinkos dalį⁵³.

145. Pajamos, kurias įmonė gauna vykdydama įpareigojimus teikti universaliasias paslaugas, yra tiesiogiai susijusios su jos ekonominiu ir finansiniu pajėgumu. Todėl, man atrodo, į šias pajamas galima atsižvelgti ne apskaičiuojant grynąsias papildomos privalomos paslaugos sąnaudas, bet vertinant nepagrįstą ar per didelę teikiant šią paslaugą įmonei tenkančios prievolės pobūdį.

146. Atsižvelgdamas į visa tai, kas nurodyta pirmiau, manau, Universaliųjų paslaugų direktyva nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos kompensacijos, mokamos teikiant papildomą privalomą paslaugą, skyrimui nustatoma šią paslaugą teikiančiai įmonei tenkančios nepagrįstos prievolės sąlyga. Šiuo atžvilgiu valstybė narė, vertindama šios prievolės nepagrįstą pobūdį, gali atsižvelgti į pelną, kurį ši įmonė gavo vykdydama įpareigojimus teikti universaliąją paslaugą.

IV – Išvada

147. Atsižvelgdamas į pateiktus svarstymus, manau, Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į 2013 m. balandžio 25 d. sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Teleklagenævnet* pateiktus klausimus.

52 — Žr. Universaliųjų paslaugų direktyvos 3 konstatuojamąją dalį, šios išvados 109 punkte nurodyto Komisijos komunikato 3.4 ir 3.5 punktus ir Sprendimo 2012/21 15 konstatuojamąją dalį.

53 — Sprendimo *Komisija / Belgija* (EU:C:2010:583) 49 punktas.

148. Papildomai siūlau Teisingumo Teismui į *Teleklagenævnet* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Tokiu atveju, kaip antai nagrinėjamu pagrindinėje byloje, tai, kad įmonė, įpareigota teikti papildomą privalomą paslaugą, numatytą 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva), iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB, 32 straipsnyje, teikia šią paslaugą ne tik valstybės narės teritorijoje, bet ir UŠT, neturi įtakos atitinkamam šios direktyvos nuostatų aiškinimui ir taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, taikymui.
2. Universaliųjų paslaugų direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/136, 12 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a punktą reikia aiškinti taip, kad juo nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais valstybė narė, siekdama apskaičiuoti universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimų grynąsias sąnaudas, atsižvelgia į visas pajamas ir išlaidas, susijusias su šios paslaugos teikimu, visų pirma į pajamas ir išlaidas, kurias įmonė patirtų, jeigu nebūtų šių paslaugų teikėja.
3. Universaliųjų paslaugų direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/136, 32 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais valstybei narei leidžiama atmesti papildomą privalomą paslaugą teikiančios įmonės pateiktą prašymą skirti kompensaciją remiantis tuo, kad šios paslaugos sąnaudos yra padengiamos iš pelno, kurį ši įmonė gauna vykdydama įpareigojimus teikti universaliąsias paslaugas.
4. Universaliųjų paslaugų direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/136, su pakeitimais 32 straipsnis, kiek juo papildomą privalomą paslaugą teikiančiai įmonei suteikiama teisė gauti sąnaudų, susijusių su šios paslaugos teikimu, kompensaciją, veikia tiesiogiai.
5. Universaliųjų paslaugų direktyva, iš dalies pakeista Direktyva 2009/136, nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos kompensacijos, mokamos teikiant papildomą privalomą paslaugą, skyrimui nustatoma šią paslaugą teikiančiai įmonei tenkančios nepagrįstos prievolės sąlyga. Šiuo atžvilgiu valstybė narė, vertindama šios prievolės nepagrįstą pobūdį, gali atsižvelgti į pelną, kurį ši įmonė gavo vykdydama įpareigojimus teikti universaliąją paslaugą.